

خدا در فلسفه (۲)

خدا در بین فلاسفه مسلمان

- نزدیک ترین نظر به فیلسوفان مسلمان برای اثبات خدا، دکارت است.
- دورترین نظر به فیلسوفان مسلمان، هیوم و کنت هستند.
- همه فیلسوفان مسلمان و برخی فیلسوفان اروپایی معتقدند، خدا را می توان با استدلال عقلی ثابت کرد.
- استدلال فارابی برای اثبات وجود خدا، برهان علة العلل نام دارد.
- فیلسوف معتقد به خدا باید برای خداشناسی خود:
- از روش عقلی محض استفاده کند و به نتایج برسد. (اعتقاد به خدا از طریق استدلال)
- این نتایج را به صورت استدلالی بیان کرد. (دفاع از خدا از طریق استدلال)

مقدمه های برهان علة العلل (فارابی)

- ۱- وجود اشیای پیرامون ما که معلول هستند.
- ۲- تقدم وجودی علت بر معلول (مشروط بودن معلول به علت)
- ۳- امتناع تسلسل نامتناهی

صورت بندی برهان امتناع تسلسل

- اگر تسلسل محال باشد
  - اگر وجود نامشروط نباشد
  - اگر همه اجزاء سلسله، معلول باشند
  - اگر زنجیره همه علت ها تا بی نهایت باشد
  - علت العلل وجود نداشته باشد
- ← **آنگاه**
- هیچ چیزی به وجود نمی آید.

تفاوت بیان راسل و فارابی در مقدمه اول است.

- راسل: هر موجودی (حتی خدا) معلول است.
- فارابی: اشیاء پیرامون (غیر از خدا) فقط معلول هستند.

ابن سینا

- نام برهان: وجوب و امکان (از نظر خودش برهان صدیقین می نامد).
- تفاوت برهان ابن سینا با برهان فارابی: ابن سینا از ملاحظه امکان ذاتی (ماهوی) و نیازش به عامل وجوب بخش به وجود، عامل وجوب بخش واجب بالذات را اثبات کرد. اما فارابی، از ملاحظه معلول خارجی و نیازش به علة العلل را ثابت کرد.

مقدمات و نتیجه برهان وجوب و امکان

- ۱- بررسی موجودات این جهان و تشخیص امکان ذاتی آن ها
  - ۲- نیاز ممکن بالذات به واجب بالذات در وجود
  - ۳- وابستگی موجودات این جهان به واجب الوجود
- ← نتیجه: واجب الوجود بالذات، وجود دارد.

توصیف رابطه جهان و انسان و خدا با عشق از نظر ابن سینا

رابطه خدا با جهان: حقیقت وجود ممکنات از سوی خدا اعطا می شود. در نتیجه وجود ممکنات به سوی خداست = همه موجودات فطرتاً همیشه مشتاق (عشق) کمالات و خیرات هستند و از بدی ها گریزان اند.

رابطه انسان و جهان و ارتباط آن با خدا: بین انسان و جهان نیز عشق و محبت (منشأ آن جاذبه عشق الهی است) وجود دارد.

تفاوت برهان فارابی، ابن سینا و ملاصدرا

اثبات خدا با توجه به برهان های سه فیلسوف	ملاک نیازمندی	روند اثبات خدا
فارابی	امکان ذاتی (امکان ماهوی)	از وجود معلول به وجود علّة العلل، با استفاده از امتناع تسلسل علل نامتناهی
ابن سینا	امکان ذاتی (امکان ماهوی)	از ماهیت ممکن به واجب الوجود بالذات، بدون استفاده از امتناع تسلسل علل نامتناهی
ملاصدرا	امکان فقری	از وجود وابسته و نیازمند و فقیر به وجود غنی بالذات، بدون استفاده از امتناع تسلسل علل نامتناهی

خدا و معناداری زندگی از دیدگاه فیلسوفان مسلمان

نقش خدا در زندگی مانند نقش آب برای حیات جسمانی بشر است. (وجه شبه: منشأ اثر بودن)

ملاک یک زندگی معنادار و ویژگی های آن از نظر فیلسوفان مسلمان:

— غایت مند دانستن جهان

— هدفمند بودن انسان

— قائل شدن به گرایش فطری به زیبایی و خیر

— درست دانستن آرمان های مقدس و فراتر از زندگی مادی

— احساس تعهد و مسئولیت در برابر وجود متعالی